

SÁZAVSKÝ KLÁŠTER: CENTRUM STAROSLO- VĚNSKÉ VZDĚLANOSTI V ČECHÁCH (1032–1097)

ZALOŽENÍ KLÁŠTERA A PĚSTOVÁNÍ SLOVANSKÉ LITURGIE

Vznikl zřejmě roku 1032 pro mnichy benediktinské řehole, kteří pěstovali slovanskou liturgii a písemnictví v nejstarším slovanském spisovném jazyce – staroslověně, jazyce cyrilometodějské misie na Velké Moravě (863–885). V roce 1055 byli slovanští mniši vyhnáni do Uher. Po svém návratu roku 1061 setrvali v klášteře až do definitivního vyhnání na přelomu let 1096/1097. K tomu kronika tzv. Mnicha sázavského z 12. století říká: „(...) a knihy jazyka jejich, nadobro zničeny a rozptýleny, už nikdy nebudou v tomto klášteře čítány.“

obr. 1 Sázavský klášter – základy kostela sv. Kříže z 11. století

obr. 2 Sázavský klášter – stávající podoba kláštera (nedostavěný gotický kostel a barokní průčelí dnešního kostela)

SV. PROKOP A SLOVANSKÉ KULTURNÍ CENTRUM V 11. STOLETÍ

Prvním opatem byl sv. Prokop (kanonizován roku 1204). Styky s východoslovanským a uherským prostředím potvrzuje mimo jiné uložení ostatků nejstarších ruských svatých (Gleba a snad i jeho bratra Borise) spolu s ostatky dalších světců do pravého bočního oltáře kostela svatého Kříže (1095).

obr. 3 Sázavský klášter – barokní freska (opat Prokop oře s čertem)

PÍSEMNÉ PAMÁTKY SPOJENÉ S OBDOBÍM SLOVANSKÉ LITURGIE V SÁZAVSKÉM KLÁŠTEŘE

Pražské zlomky hlaholské

pergamenový dvoulist z 11. stol. psaný kulatou hlaholicí

Besědy na evangelia

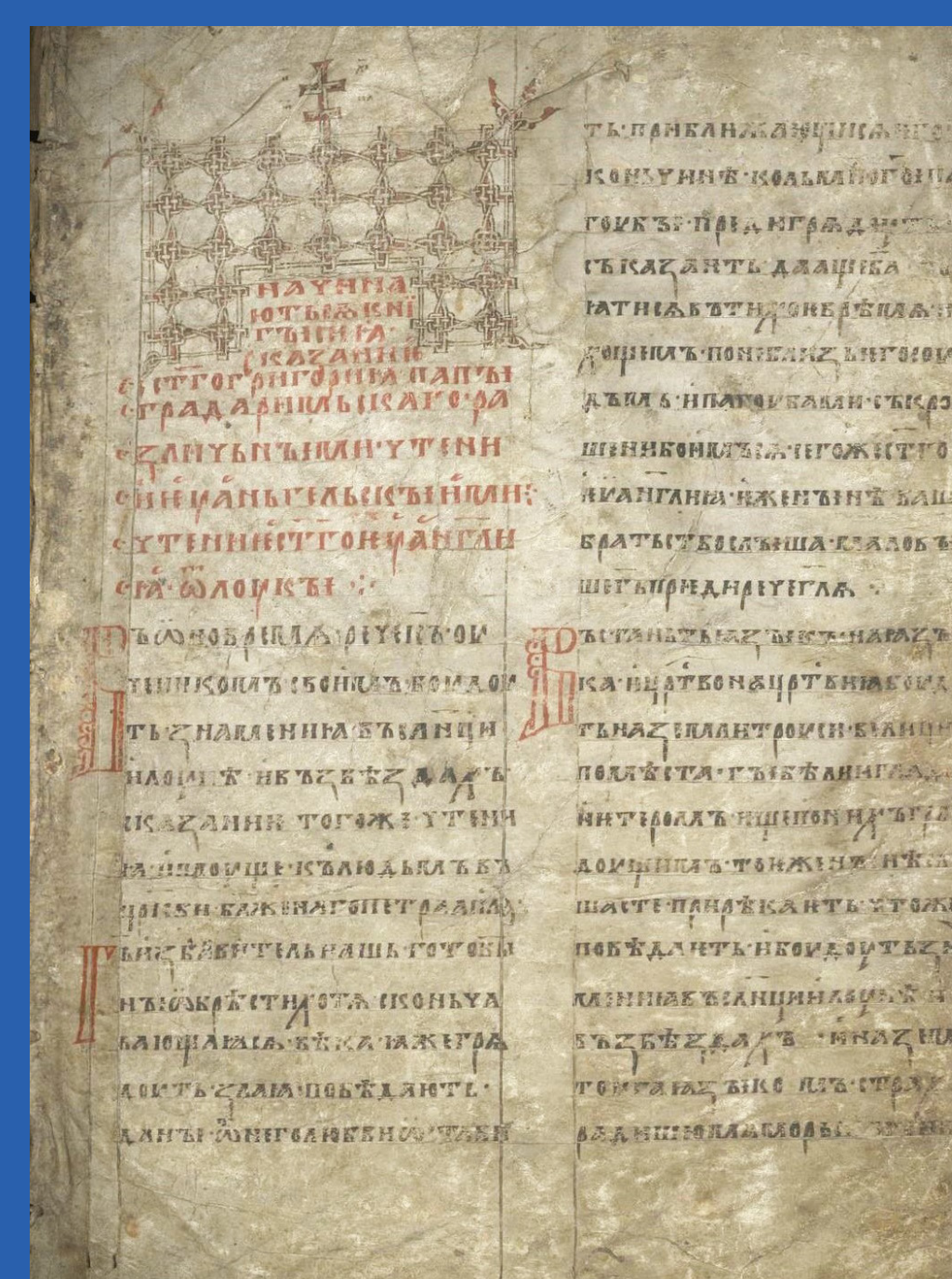
památka obsahující výklad evangelií opatřený mravním ponaučením je zachována ve východoslovanských opisech psaných cyrilicí. Nejstarší rukopis o 328 listech pochází ze 13. století.

Glosy Svatořehořské (Paterovy, Pražské) a Glosy Vídeňské (Jagičovy)

přes čtyři sta slovanských ekvivalentů psaných latinkou tlumočících latinská slova. Autory těchto zápisů v latinských kodexech mohli být sázavští mniši, kteří po vyhnání našli útočiště v jiných kláštorech.

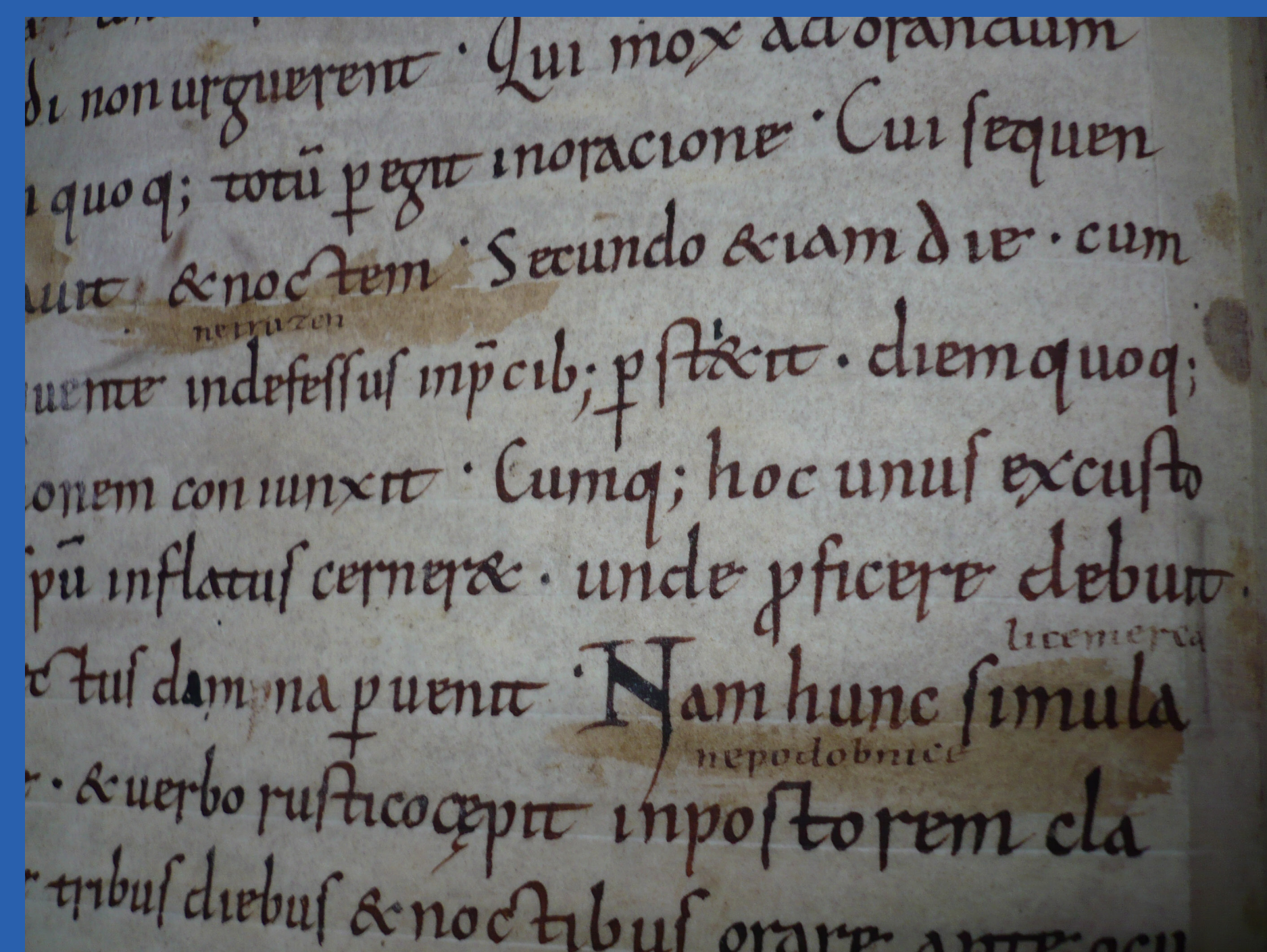
obr. 4 Pražské zlomky hlaholské

obr. 5 Besědy na evangelia

obr. 6 Monumentální dvoudílné vydání Besed na evangelia připravil V. Konzal (SLÚ AV ČR, v. v. i., 2005 a 2006)

obr. 7 Glosy Svatořehořské